

Seurojen avustukset TSV:n kautta

Tieteellisten seurojen tähän asti Suomen Akate-
miassa käsitellyt julkaisumääräraha-apuraha-
hakemukset siirretään Tieteellisten seurain val-
tuuskunnan hoteisiin. Näin nämä jo parinkym-
menen vuoden ajan esillä silloin tällöin ollut
ajatus viimein toteutuu.

Tietämättömyyden riemu?

Usein hauska kirjoittaja **Jakke Holvas** kirjoit-
taa Helsingin yliopiston julkaisemassa *Yliopis-
to*-lehdessä (9/2005) jonkinlaisessa artikkelin
ja kolumnin välimuodossa tietämättömyyden
ylistystä – syistä, jotka jäävät hyvin hämäriksi.
Vitsi ei oikein auennut. Tai jos ei ollut vitsiksi
tarkoitettu, sitä pahempi.

”Opintojeni alussa tapasin yliopistolla opis-
kelijoita, joille tietäminen oli yhtä vakavaa kuin
urosteeren uho tai esikoisrunoilijan elämä”.
Lainattuaan näitä tietämisestä innostuneita to-
vereitaan Holvas vähemmän arvostavasti tote-
aa, että ”Näille Faktamaan tietäjille tieto oli py-
hää”.

”Oikeastaan vasta myöhemmin tulin tiedos-
taneeksi, että Faktamaan tietäjät halusivat va-
kaumuksen tai uskonnon, eivät tietoa.” Ja edel-
leen: nämä tietoa rakastaneet olivat Holvaksen
mukaan jo lapsena ikäviä ihmisiä, jotka uskoivat,
että ”Tieto oli absoluuttisesti vain hyvästä”.

Holvaksen ”tieteisuskon vastaisuus” lähen-
telee hyvin omalaatuista ”tyhmyyden ylistys-
tä”. ”Jos Faktamaan tietäjille rupesi kaksimieli-
sesti pöyhkeilemään, ettei tiennyt asioita, he pi-
tivät ylpeilyä lapsellisena käytöksenä.” – Tuota
tulkintaa en ehkä itsekään olisi vastustellut.

Holvas kirjoittaa löytäneensä yliopistolla
parhaita kaverinsa ”niistä, jotka paljastivat tie-
dottomuutensa. He olivat itseironisia hahmoja,
jotka lähes mässäilivät osaamattomuudellaan.”

Holvaksen mukaan hänen tuntemistaan
”älyköistä ei tullut tutkijoita. Se on valitetta-
vaa, sillä juuri heillä olisi voinut olla omaperäi-
siä näkökulmia olemassaoloon. He eivät välttä-

mättä edes valmistuneet, vaan kaikkosivat var-
haisessa vaiheessa ...”. Holvaksen käsityksen
mukaan nämä tuntemansa ”älyköt tekivät koh-
teliaasti tilaa ympärillään oleville tutkijanaluil-
le, Faktamaan tietäjille.”

Siis tyhmyyden ylistystä laulavat, yliopistoil-
ta jo varhain kadonneet, olisivatkin olleet niitä
kunnan tutkijoita, älykkäitä, toisin kuin nämä
yliopistoille jääneet Faktamaan tietäjät? Eriko-
nen näkemys Yliopisto-lehden kolumnistilta.

Holvaksen mukaan ”Tuntuu olevan sään-
tö, että ”älykkäät tietämättömät” jättävät opin-
tonsa kesken. Heidän leikillinen tietosuhteensa
kärsii tappion uskonnolliselle ja vakaumuksel-
liselle tietosuhteelle.” Yliopistolle jäävät hänen
mukaansa vain ”tosikkotieteilijät”.

”Tiede ansaitsee tulla herjatuksi ... Voisi jopa
olettaa, että tieteen itseironisina kausina rekry-
toidaan lupaavimmat tutkijat. Pyhitetty ja va-
kaumuksellinen tieteellinen tieto karkottaa luo-
taan terävimmät päät”, arvelee Holvas.

Holvaksen kirjoitus lienee tarkoitettu iloisek-
si leukojen louskutukseksi, mistään kovin va-
kuuttavasta argumentaatiosta esitettyjen absur-
dien väitteiden tueksi ei esitetä. Tieto ja tylsän-
pito kun eivät kaikei kuitenkaan mitenkään it-
sestään selvästi ole toisiaan poissulkevia. Koke-
mukseni on ollut kovasti toisenlainen kuin Hol-
vaksella. Vastaavanlaisia mutu-juttuja saa aina
silloin tällöin lukea tieteen tai erityisesti suo-
malaisen tieteen ja tiedemaailman kamaluudes-
ta. Holvas ehkä halusi vain herättää huomiota
huomion herättämisen itsensä vuoksi?

Jotenkin pidän näissä asioissa lievistä ”toti-
suudesta”. Sosiaalipolitiikan tutkija **Anna Rot-
kirch** on varmaankin sitten tällainen Holvaksen
kammoama ”totinen faktamaan tutkija” kun
hän hämmästelee lapsensa kokemuksiä kou-
lussaan (*Helsingin Sanomat* 30.8.2005): ”Kolmas-
luokkalainen poikaani sai äsken ensimmäisek-
si kotitehtäväksi kirjoittaa nimensä, osoitteensa
ja – tähtimerkinsä.” Rotkirch ilmoittaakin, että
hänenä on tullut ”yhä tiukempi tieteen puolus-
taja”. En ihmettele. Tyhmyyttä tuskin suurem-
min kannattaa kannattaa. Hauskuus on aivan
eri asia. Faktamaassa on haus Kempaa kuin Tyh-
mälandiassa. Johan Anto Leikola asian eräässä

kirjassaan asian oivallisesti ilmaisi: ”mikä olisi-kaan parempaa viihdettä kuin tiede”.

Professori Welinistä elämäkerta

Ensimmäisenä suomalaisena Royal Societyyn kutsutusta professori **Johan Welinistä** on valmistumassa elämäkerta. **Jyrki Siukosen** kirjoittaman *Mies palavassa hatussa. Professori Johan Welinin elämä ja työ* -kirjan julkaisee Suomalaisen Kirjallisuuden Seura; kirjan pitäisi ilmestyä loppuvuodesta. Ehdottomasti loppuvuoden kiinnostavimpia kirjoja.

Welin oli outo ja värikäs hiippari, jolta Turun professuurin hoito sai jäädä kun seikkailut Euroopassa veivät ajan ja mielenkiinnon. Sattui olemaan oikeassa paikassa oikeaan aikaan ja tapasi oikeita ihmisiä, niinpä kaiketi kutsu Royal Societyynkin kävi.

Tähdet ja avaruus -lehdellä menee lujaa

Tähtitieteellinen yhdistys Ursan julkaisema *Tähdet ja avaruus* -lehti on osallistunut kansalliseen mediatutkimukseen. Ensimmäisen puolen vuoden mittauksissa lehden jokaista numeroa on lukenut keskimäärin 63 000 ihmistä. Lehti lienee maailman laajalevikkisin tähtitieteen harrastajien lehti väkilukuun suhteutettuna. Maailmalla lukua ihmetellään – viimeksi mm. Dublinin tiedefestivaaleilla syyskuussa paikallinen tähtiharrastajain yhdistyksen puheenjohtaja. Lehden painos on noin 17 000.

Suosio ei ole ihme. Lehti on nimittäin sangen erinomainen!

Tiedeledet juhliivat

Tiede-lehti täytti lokakuussa 25 vuotta. Jos on *Tähdet ja avaruus* väkilukuun suhteutettuna huikea menestys, on sitä vastaavasti *Tiede*-lehtikin: levikki yli 50 000.

Onhan lehti kovin muuttunut ensimmäisestä niteestä. Lehdessä on nyt enemmän sivuja, enemmän värejä, enemmän kuvia, olennaisesti enemmän toimituksellista aineistoa.

Ensimmäinen numero oli tutkijoiden kirjoittama, kirjoittajina tutkijoiden raskas sarja: mm. Lauri Saxén (pääkirjoitus), Ilkka Niiniluoto (Tieteen tuntomerkit), Kari Cantell (Interferoni) ja Björn Kurtén (Inte bara mammutar) ja Martti Markkula (Taistelu paprikan lehdellä).

Nykypäivän vinkkelistä ajatellen on kiintoisaa havaita, että islamin tutkimus oli esillä jo heti ensimmäisessä niteessä: Jussi Aro kirjoitti lehdessä otsikolla ”Idän aarteiden jäljillä. Islamilaisen maailman suomalaiset tutkijat”.

Erityisen kiinnostava artikkeli teeman ja ajan riennon kannalta oli Rainer Salomaan ja Jorma Routin ”Uutta sampoaa taotaan. Onnistuuko fuusioreaktori vuoteen 2000 mennessä?”. No, vastaus tiedetään, ei onnistunut. Kirjoittajat olivat kyllä varovaisen optimistisia: ”Realistinen tavoite breakevenin” [eli että reaktori tuottaisi vähintään sen minkä kuluttaa] saavuttamiselle lienee vuosi 1985”. No ihan näin nopeasti tuo ei käynyt vaikka toki sekin raja on nyt saavutettu. Kirjoittajat myöntävät, että ”Tämän jälkeen tulevaisuus on hämäämpi. Kysymykseen, saadanko fuusioreaktori käyttöön vuoteen 2000 mennessä, ei vielä voida vastata.” Taitaa nykyarvioiden mukaan kulua edelleenkin parikymmentä vuotta.

Selkeä muutos lehden politiikassa oli se, että sittemmin ruotsin kieli katosi lehdestä, samoin englanninkieliset tiivistelmät.

Tiede-lehden sisarlehti *Hyoä Terveys* täyttää 20 vuotta. Ja *Hyoän Terveiden* levikki vasta onkin suuri, yli 100 000.

Huikeita lukuja.

Markkolasta HAIKin päätoimittaja

Historiallisen Aikakauskirjan uudeksi päätoimittajaksi viisivuotiskaudeksi 2006 alkaen on valittu dosentti Pirjo Markkola Tampereen yliopistosta. Suomalaisen yhteiskunnan historia on Markkolan ominta tutkimusalaa, ja hän on julkaissut aihepiiristä laajasti kotimaassa ja ulkomailla. Lisäksi hän on toimittanut lukuisia historiateoksia, mm. Suomen maatalouden historian kolmannen osan. Järjestötehtävissä Markkola toimii mm. kansainvälisen historiatieteen komitean (CISH) Suomen osastossa sekä naihistorian maailmanliitossa. Hänen tutkimushankkeitaan ovat ”Kristillis-sosiaalinen työ Suomessa 1850-1940” ja ”Kristilliset turvaverkot Suomessa 1700-luvulta 1900-luvulle”.

Markkola on Historiallisen Aikakauskirjan päätoimittajana ensimmäinen nainen. Vuonna 1903 perustettu Historiallinen Aikakauskirja on Suomen vanhin ja suurin historia-alan lehti, jota julkaisee Suomen Historiallinen Seura ja Historian Ystäväin Liitto.

Eurooppalaisten juuret virokksi

Kalevi Wiikin suuren kohun synnyttänyt *Eurooppalaisten juuret* (Atena 2002) ilmestyi elokuussa myös virokksi nimellä *Eurooplaste juured* (Ilmamaa 2005). Se herätti sekä lehdistössä että televisiossa heti paljon huomiota – ja palaute oli erittäin myönteistä. Useita kirjoituksia on ollut Viron päälehdissä.

Kirjasta otettiin 1000 kappaleen painos, ja se myytiin loppuun tiettävästi parissa viikossa. Kustantaja teki kirjasta myös CD-version.

Rajalla ollaan

Tieteen päivien 2007 teemaksi valittu "Rajalla" innostaa jo monia tarjoamaan ohjelmaa. Eräässä yhteydenotossa ilmaistaan halu osallistua päiville tarjoamalla esiteltäväksi ihmevämpain, jonka "toiminta hipoo käsityskykymme rajoja."

Päivien ohjelman runko valmistuu vielä tämän vuoden puolella. Ohjelma pyritään pitämään kuitenkin käsityskykymme rajoissa.

Jan Rydman

KOLMEN SEPÄN KIRJAKAUPPA

Kustantajien kirjakauppa

**Kattavan valikoiman
erikoiskirjakauppa
Helsingin sydämessä**

**Uutta ja vanhaa erikoiskustantajilta. Aristoteleesta
Vergiliukseen & Voltaireen.
Löytöjä niin kumoukselliseen
kuin konservoivaankin
makuun.**

Mukana:
basam books • gaudeamus • like
• loki-kirjat • terra cognita •
tutkijaliitto • ursa • vastapaino

Hansakuja, Kaivopiha
Uuden ylioppilastalon alakerrassa

avoinna:
ma-pe 11.00–18.00
la 11.00–16.00

ohjelma- ym. tiedot:
www.kolmensepankirjakauppa.fi

tervetuloa